

A fogorvosi ellátás nehézségei és távlatai Szegeden

Az emberek igényessége minden tekintetben nő. Így például a múltbeli nemtörődomséggel szemben — melynek oka az egészségügyi felvilágosítás hiánya és a szegénység volt — ma mindenki igyekszik rendben tartani fogait. Vajon el tudják-e látni jelenleg, s majd a jövőben megfelelően a fogbetegeket? Szeged és a járás felnőtt lakosságát — az iskolafogászattal most nem foglalkozunk — erősen foglalkoztatja ez a kérdés, hiszen gyakran hangzanak el panaszok a lakosság köréből, hogy hosszadalmas eljárással hozzák rendbe a fogait, sokat kell eljárási várakozni a rendelőkben. Egyesek — akik ugyan biztosítottak — talán éppen ezért keresik fel inkább a magánrendelőket, ahol pedig komoly összegeket kell fizetniük, különösen a fogpótlásokért.

Mi tehát a helyzet és mi várható a fogellátás javulásában?

Elegendő fogtechnikus van Szegeden

A Fogtechnikai Vállalat szegedi telepház huszonkét technikus dolgozik. (Rajtuk kívül még tízenégy iparendéyes önálló fogtechnikus működik a városban, öt-hat kisegítővel, deők a magán-ellátásban játszanak szerepet.) Külön laboratóriummal rendelkezik a fogklinikai is, ahol két technikus dolgozik. Az állami vállalat kapacitásának mintegy 70 százalékát köti le csupán a biztosítottak részére végzett munka, beleértve ebbe Makót és annak járását is. Eppen ezért a budapesti központ évente mintegy két hónapra elegendő fővárosi megrendelést küld a szegedi telepházra.

A Fogtechnikai Vállalat tehát még jókora igénynövekedést elbírná. A munkák elkészültének határidejét is az engedélyezett alá szorította. Így például a protézis négy helyett három, a híd három helyett két hét alatt készül. Ez évben a budapesti központ nagyrészt külföldi gépeket és alanyagokat szerzett be, s ezekkel bevezette a protézisekbe helyezett műfogak korszerűbb gyártását. Az újfajta műfogak tartósabbak, szebb ki-velben készülnek. Hasonlóképpen sikerült az idén — hosszabb kísérletezés után — hazai úton az eddignél jobb protézis-lemezanyagot gyártani — s ennek használatát után kimutathatóan kevesebb a fogsortörés.

Miért hosszadalmas a fogpótlás?

A fogtechnikai laboratórium körülményeit tekintve tehát sokkal gyorsabban készülhetnének el a fogpótlások az eddigiekénél. Mégis a gyakorlatban ötven vagy több nap is beletelik, mire egy beteg például protézishez jut. Ezen pedig rövidíteni kellene, amint arról már volt is törekvés. A Fogtechnikai Vállalat például saját beralapjának terhére úgynevezett SZTK-összekeztőt alkalmaz, aki a rendelőkben segít a protetikai munkákban. Így több beteget tudnak ellátni, de ez még mindig nem elegendő. Egyes szakvélemények szerint az lenne a megoldás, ha a fogpótlások ellátására a jelenleginél több időt fordítanának, a fogászati rendelés egész időtartamának közel egyharmadát. Vannak olyan vélemények, hogy a rendelőkben nehézségek, lassú a munka, de olyanok is, melyek a Fogtechnikai Vállalat késedelmességét okozzák. Mindenesetre nem ártana vizsgálatot folytatni illetékes szerveknek, hogy hol „úsznak el” a napok, hetek a betegek rovására — amikor a fogtechnikai laboratórium kapacitása nincsen kitöltve.

Kevés az idő

Tény, hogy a százezer lakosú Szeged, s a körülbelül

ugyanennyi lélekszámú szegedi járás részére mindössze napi 110 óra rendelési időt tudnak biztosítani — többet nem engedélyez jelenleg az Egészségügyi Minisztérium. A most folyó tárgyalások szerint ez az óraszám 1961-ben tizenkettővel növekszik, melyet a járásra fordítanak — de még ez is kevés. Kevés Szegednek, de főleg a járásnak, ahol jelenleg napi 15 és fél órában látnak el fogorvosi szolgáltatást: Dorozsman, Szóreg, Ásotthalmon, Szatymazon, Kisteleken, Algyón, Sándorfalván, Balástyán. Huszonkét — közöttük több termelőszövetkezeti — községbe nem jut rendelők. De még az 5000 lélekszámú Sándorfalván is kevés a napi másfél óra, vagy az ugyanekkor Szóreg az egyórás szakrendelés. Van azonban olyan elgondolás, hogy a szegedi járást a Csongrád megyei tanács egészségügyi osztálya látna el és alkalmazna teljes elfoglaltsággal állandó fogszakorvosokat. Így tehermentesülne Szeged város, jobb lenne itt az ellátás és természetesen a járásban is.

Az üzemi és körzeti szakrendelésekről

A kevés órászámom belül is lehet azonban jó munkaszervezéssel enyhíteni a rendelés zsúfoltságát, csökkenteni a várakozási időt. A szegedi rendelőkben is üzemi és körzeti szakrendeléseket vezetett be például Petőfi-telepen, Újszegeden, Alsóvárosban a Földműves utcában és Rókuson a Feltámadás utcában, továbbá a Kenderfontógyárban, az Újszegedi szövőgyárban, a Textilművekben, a Konzervgyárban, a Szalámigyárban és a papírkafeldolgozó telepen. Most tervezi a városi tanács, hogy kibővíti a József Attila sugárúti rendelőt és itt biztosítja Felsőváros és Petőfi-telep fogszakorvosi ellátását. Mindez csökkenti a központi szakrendelés zsúfoltságát. De ezt a rendszert még tovább kellene fejleszteni. Néhány nagyobb üzem felállíthatna például még fogszakorvosi rendelőt — saját munkásai érdekében. Bár nem egyszerű feladat a meglévő órászámokon belül újabb helyeken megszervezni a rendelést — az intézet vezetői készek erre.

A külső rendelők hibája

Más hiba van azonban ezeknél a „külső” rendeléseknél. Kétségtelenül a betegek kényelmét szolgálják, azonban leginkább csak fogkezeléssel — húzás, tömés stb. — foglalkoznak itt. Ha már fogpótlásra, koronára, hídra, protézisra van szükség, mégis csak el kell menni a dolgozóknak a központi rendelőkbe. Alsóvárost kivéve, fogpótlással nem foglalkoznak a külső rendelőkben — bár most jelentkeztetett ilyen igény a kenderfontógyári és a rókusi rendelő is. Helyes lenne, ha valamennyi körzeti és üzemi rendelőkben legalább egy napot protetikára szentelnének — annál is inkább, mert a magánrendeléseknél ez a legköltségesebb „mulatság”. Alljon erre csak egy példa: alsó-felső fogsort 302,40 forintért készít a Fogtechnikai Vállalat a rendelőkben, de a külső rendelőkben — 800—1000 forintjába is belekerülhet.

Fogszakorvosokat képeznek Szegeden

Nagy szerepet tölt be Szeged fogorvosi ellátásában a fogklinikai is. Itt a vezetőkkel együtt nyolc orvos dolgozik, s havonta 3000—3500 beteg megfordul, főképpen beutaltak, szájnálkahártya betegségben szenvedők, vagy akiknél szájszészeti beavatkozásra, fogszabályozásra van szükség. A fogkli-

nikai rendelés jól kíségeti a rendelőkben, s közösen fáradoznak a betegellátás állandó javításán. Ezen túlmenően azonban más, fontos szerepet is betölt ez az intézmény. Az országos program keretében megindul a vidéki fogszakorvosképzés is. (Budapestben már évek óta folyik, s a múlt tanévben már 175 hallgató volt.) Elsőnek Szegeden vettek fel most összesen húsz fogszakorvos-tanulmányozót, s már ezek képzése is jelentős feladatot ró a klinikára. Még a teljes program nem alakult ki, de lehetséges, hogy a Pécs és Debrecen orvosegyetemére tervezett ugyancsak 20—20 ilyen orvostanhallgató is itt nyer kiképzést. Ehhez megfelelő helyiségekre, felszerelésekre, s a klinika orvoslétszámának növelésére van szükség. A minisztérium minden bizonnyal jelentős beruházást biztosít erre a célra, de a klinika bővítésében — Szeged, s az ország érdekében — a helyi szervek segítségére is szükség van. A jövőre engedélyezett 12 óra járási fogorvosi rendelőt is a klinika látja majd el. Ez a korszerűsödő és nagy szakteremtőnek örvendő klinika tehát hatékonyabb munkát tud majd kifejteni az orvosi utánpótlás biztosításában, de Szeged és környéke fogorvosi ellátásában is. Addig is, hogy ne csak a „perspektíváról”, hanem napjainkról is szóljunk: a klinika mostani átalakítását gyorsabb ütemben véggezhetné a Csongrád megyei Építőipari Vállalat, mert az építkezés miatt május óta a korábbi rendelés egyharmadát tudják csupán ellátni!

Néhány év múlva tökéletesen megoldódik országosan és Szegeden is a fogorvos-ellátás. Addig is orvosolni kell azonban a mutatkozó kisebb-nagyobb hibákat. Több olyan helyes kezdeményezésre volna szükség, amelyet például már most is indítottak az érdekelt szervek: a fogtechnikai laboratórium fogszakorvosokat hív meg termelési tanácskozáisra és ugyanilyen cseremeghívást téve a rendelőkbe is. Rendszeres szakmai továbbképzésen vesznek részt a fogorvosok és fogtechnikusok, ami szintén a fogellátás javítását segíti.

Koloszár Béla

Bartók Béla szegedi népdalgyűjtésén

A Dél-Magyarország szeptember 25-i számában Halmai János beszámolt Bartók Béla első szegedi hangversenyéről és korábbi szegedi útjáról. Ezzel kapcsolatban Bartók első szegedi látogatásáról Ocskay Kornél, az Operaház volt tagja a következőképpen emlékezik vissza:

— Néhányan szegedi diákok a Szegfű utcában lakó Klima mérnökék házában találkoztunk délutánonként. Dettre János, Juhász Gyula, Eisner Manó, a Szivessy-gyerekek, Bauer Herbert és jó magam is majdnem minden délután összejöttünk Klímák vendégszerető házában, muzsikáltunk, énekelünk és néha persze szó esett az iskolai tanulásról is. Mi is ott laktunk a Szegfű utcában, és 1906-ban, egy szép napon, a dátumra már nem emlékszem pontosan,

Bauer Herbert, a későbbi Balázs Béla két pesti fiatal emberrel állított be édesanyámékhoz. A pestiek népdalgyűjtő körúton voltak, és Bauer azért hozta hozzánk őket, hogy mivel én nagyon sok népdalt ismertem, énekeljek a két pesti ismerősnek, hátha valami újat hallanak tőlem. Bauer csak az egyik fiatalembert ismerte, aki Kodály Zoltán néven mutatkozott be nekünk és aztán ő mutatta be barátját és kollégáját: Bartók Bélát. Persze, hogy énekeltem, de énekeltem a barátomat is. Csak Bartók jegyzetett és vele meg is állapodtunk abban, hogy elvisszem valamilyen tanyára, hogy ott a parasztok énekeljenek régi népdalokat. Így esett a választás Apátfalvára, ahol Gyula bátyám fántor volt. Hozzá vittem a fiatal Bartók Bélát. Bátyám aztán összeszedte az embe-

reket, a patikust, az állomásfőnököt, a lódoztort, néhány közismert ivó és dalolgot a parasztembert és szombati napon a gazdakörben énekelgettünk Bartóknak.

— Ahogy most te jegyzed, amit mondok — fordult felém Ocskay — Bartók úgy írta mindjárt a kottát. Volt, hogy kétszer-háromszor is el kellett dalolni valamelyikünknek, amit leírt és akkor ellenőrizte, hogy jól írta-e le a muzsikát.

— Egészen fiatal ember volt, éppen elvégezte a Zeneakadémiát és akkor kezdte a népdalgyűjtést. Később egyedül is lejött bátyámhoz, aki elvitte magával a tanyák világába, de én akkor már nem voltam odahaza, így nem tudom, hogy Bartók merre gyűjtögette a nép dalait.

Dr György

Válasz a szegedi dolgozók közéleti tevékenységéről szóló cikkre

A Dél-Magyarországban pénteken „Intézkedések a szegedi dolgozók közéleti tevékenységének javítására” címen cikk jelent meg, mely a problémák megoldását próbálja előmozdítani. A szövegben levő cikkeken szerepel egy olyan megállapítás, mely szerint „Tárgyalások folynak a Széchenyi téren”. Olasz-vendég — melyben most a Csongrád megyei Építőipari Vállalat tartótt ülést — átengedéseiről. Tehát a cikk szerint a Széchenyi téren levő konyhát újabb üzemeltetni szükséges a közéleti tevékenység szempontjából.

Ezzel egyetértünk és helyeselnünk is, hogy minél korszerűbb körülmények között lássák el a közéleti tevékenységbe kapcsolt dolgozókat. De lényeges kérdés, hogy ennek a konyhának a működését a jövőben hogyan képzeli el az illetékesek. A Károlyi u. 2/a és 2/b számú ház lakói az utóbbi hónapokban beadvánnyal fordultak a Csongrád megyei pártbizottság ipari-termelési osztályához, hogy a szövegben levő Széchenyi téri konyhát a lakók egészségvédelme érdekében szüntesse meg. A szegedi megyei jogú tanács egészségügyi osztálya ugyanis megállapította, hogy a szénfűtési konyhák követ-

kezében a lakók szobáit, konyháit, ételleit előtérbe kerülő ártalmas. Ezért nem ért egyet a konyha fenntartásával.

Ezeket az érveket juttatták el a lakók a Csongrád megyei pártbizottsághoz. A pártbizottság megvizsgálta a kérést és értesítette a lakókat, hogy a konyhát szénfűtessel tovább fenntartani nem lehet, igazat adott tehát a lakók beadványában foglaltaknak. A válaszlevélben szerepelt az is, hogy amennyiben az építőipari vállalat Kossuth Lajos sugárúti munkásszállójára elkészül, a konyha oda költözik.

Amennyiben szükséges a konyha fenntartása továbbra is, a közéleti tevékenység szempontjából akkor üzembe helyezésére csak úgy kerülhet sor, ha modern, korszerű felszereléssel látják el, tehát gázfűtéssel, vagy vil-

lanyfűtéssel. Enélkül nem indítható meg a közéleti tevékenység a Széchenyi téri konyhán.

Ezt azért tettük szóvá, mert az említett újságcikk erre a lényeges kérdésre nem tért ki megfelelően. Nem is beszélve arról, hogy Magyarország egyik legsebbe terén négy gyárkéményhez hasonló füstölő berendezést fenntartani esztétikailag sem valami kellemes látvány.

A két ház lakóinak és a megyei jogú városi tanács egészségügyi osztályának véleményét vegyék figyelembe az illetékesek és csak akkor indítsanak nagy kapacitással a közéleti tevékenység a Széchenyi téri konyhán, ha megfelelő berendezéssel látták el.

Kéri Dániel,
a Károlyi u. 2/a és 2/b
szám alatti lakosok
névében

25—30 vagon tüzelő naponta

(Dr. Somogyi Károlyné felv.)

A család apraja-nagyja munkába áll, ha megérkezik a téli tüzelő. A TÜZÉP erre az évre 30 917 utalványt váltott be eddig és a Rókusi pályaudvaron naponta 25—30 vagon tüzelőt adnak ki a szegediek részére

KÖNYVESPOLC

CSOKONAI-EMLEKEK

Most látott napvilágot az Akadémiai Kiadó gondozásában a Magyar Irodalomtörténetírás Forrásai sorozat első kötete: Csokonai-emlékek címmel. A könyvet — amely arra a sokat vitatott kérdésre ad választ, hogy ki is volt tulajdonképpen Csokonai — Vargha Balázs szerkesztette, illetve ő gyűjtötte egybe a költő életével és irodalmi megítélésével kapcsolatos emlékeket. A dokumentumok nagy része eddig ismeretlen volt. Most jelennek meg először a Csokonaihoz írt levelek, amelyeket a Magyar Tudományos Akadémia kézirat-tára őriz. A nyomtatásban már megjelent írásközül azok szerepelnek a gyűjteményben, amelyek nehezen hozzáférhetők: így a költő kollégiumi pörének teljes anyaga, egykori pamfletek, röpiratok, vitairások.

Válóban magyar Homérosz volt, ahogyan iskolatársai nevezték rajongással? Vagy az ifjúság megrontója, ahogyan gypesedett fejű tanárai megbélyegezték? Lapozgatni, tanulmányozni kell a Csokonai-emlékek-et, bárki meggyőződhet róla: költészete igen értékes gyöngyszeme a magyar irodalom kincsetárának.

BENKŐ LÓRÁND:

A MAGYAR IRODALMI ÍRÁSBELISÉG

Hogyan alakult ki a magyar irodalmi nyelv úgynevezett formái (helyesírás, hangtani, alaktani) normája a XVIII. század utolsó három évtizedében? Erre ad választ az Akadémiai Kiadónál nemrég megjelent mű. A fontos kérdést nem csupán magukat a nyelvi tényeket, eredményeket figyelembe véve tárgyalja, hanem az egykori magyar nyelvvel való mozgalmat egészét felölelve. Nagyobb fejezeteket szentel a kéziratok elkészülése körülményeinek, a hazai nyomdaipar helyzetének, a kiadók munkájának, a nyelvitanok, szótárak stb. hatástanak. Részletesen tárgyalja az irodalmi nyelvi eszmény körül vívott harcokat, a különböző nyelvjárástípusok torlábali értékelését, az irodalmi nyelvi hagyomány hatását. Benkő Lóránd a korai felvilágosodás idejéből származó mintegy 600 műnek, illetőleg 250 egykori szerzőnek az írásgyakorlatát tárja az olvasó elé, s a vizsgálatból azt az eredményt szűri le: a magyar irodalmi nyelv óriási fejlődésen ment keresztül mai irodalmi nyelvünk kialakulásáig.